

נוהל שימוש במדיה חברתית מקוונת בבתי הספר

עידית אבני ואברום רותם

דצמבר 2010

מתוארת בזאת הצעה לנוהל שימוש בית הספר במדיה חברתית, לצד רציונל והסבר. מטרת הנוהל היא להסדיר את מדיניות ההתנהלות הבית ספרית במדיה החברתית, למצות את ההיבטים החיוביים בשימוש בה ולמנוע מבעוד מועד נזקים אפשריים, שעלולים לשבש ולפגום בעבודת בית הספר ולפגוע ובאנשים הקשורים בו. הנוהל כולל התייחסות להתנהלות רשמית-מקצועית כאנשי חינוך מול לומדים, הורים וקהילה, כמו גם התייחסות להתנהלות אישית-פרטית במדיה, העלולה לפגום במעמד המקצועי, באם היא נעשית ללא בקרה והכונה מראש.

המאמר מתחלק לשני חלקים: (1) תיאור האתגר ותיאור הגישות לנהלים לשימוש במדיה חברתית (2) מתווה הנוהל המוצע.

נוהל זה גובש על סמך הניסיון והתובנות שהצטברו. עם זאת [נשמח למשוב](#)¹, הצעות לתוספות ועדכונים.

המסמך מחולק לשני חלקים:

חלק א': הצעה ל"נוהל מקוצר" בן 12 הגדים של נהל התנהלות באמצעות רשת חינוכית במסגרת וביזמת בית הספר

חלק ב' : מסמך הנחיות נרחב, עם רציונל והסברים, שחלק א' מושתת עליהם.

1 למשוב ולהערות כתבו כאן netiqwiki@gmail.com (מתוך אתר "<http://ianethics.com/> מתקונים לאתיקה")

חלק א': הצעה לנוהל רשת חברתית מקוונת בבתי הספר

עם הפעילות הגוברת ברשתות חברתיות מקוונות יש להעלות את מודעות אנשי החינוך למדיניות ההתנהלות ברשת החברתית, בהתייחס להתנהלות רשמית-מקצועית כאנשי חינוך מול לומדים, הורים וקהילה, כמו גם להתנהלות אישית-פרטית, כדי למצות את ההיבטים החיוביים בשימוש בה ולמנוע מבעוד מועד נזקים אפשריים, שעלולים לשבש ולפגוע בעבודת בית הספר ולפגוע ובאנשים הקשורים בו. רשת חברתית מקוונת היא אחד האמצעים של כלי "מדיה חברתית" ברשת האינטרנט, ביניהם: יומני רשת (בלוגים) אישיים, מיקרובלוג (טוויטר ודומיו), תגוביות (טוקבקים) לכתבות ומידע מכל סוג ברשת וסביבות לשיתוף ופרסום תכנים במאגרים אישיים-שיתופיים ייעודיים לתמונות, למסמכים, לסרטונים, למוסיקה, לרשימות מועדפים ועוד. אלה מאפשרים לכל משתמש לממש תקשורת בינאישית, פרסום והחלפת פרטי מידע אישיים וציבוריים, תוך בחירת אופן ההזדהות ודרכי השימוש ברשת. לצד הרשת החברתית הציבורית (כמו הפייסבוק) קיימות רשתות חברתיות הייעודיות לחינוך.

א. שימוש ברשת חברתית לצרכי מיתוג בית הספר

לשם מיתוג ופרסום בית הספר, ניתן להשתמש ברשת חברתית ציבורית תוך ניצול המדיה החברתית למיתוג אפקטיבי, בכפוף להנחיות מנכ"ל באשר לפרסום בית ספר בציבור. מומלץ לממש זאת בדף שיווקי ייעודי ברשת חברתית ציבורית ולאפשר "אוהדים" ולא "חברים". אין לשתף תלמידים בכל תנאי, מתחת לגיל המורשה בתנאי השימוש ברשת. להקפיד על שם בית הספר והיישוב בדף הייעודי ולציין את כתובת המוסד, כתובת דוא"ל לדיווח, ומספר טלפון לבקשת סיוע מצוות המוסד החינוכי.

ב. שימוש ברשת חברתית לצרכים חינוכיים

להתנהלות חינוכית- פדגוגית עם תלמידים יש להימנע מלהשתמש ברשת חברתית הפתוחה לקהל הרחב (למשל, הפייסבוק). מומלץ לבחור ברשת חברתית חינוכית ייעודית. רשת חינוכית מאופיינת בקהל משתמשים מצומצם שנקבע על ידי מפעיליה משיקולים חינוכיים; מותאמת לגיל התלמידים המשתמשים בה; נטולת פרסומות מסחריות; מתחייבת לשמירה על פרטיות; מאפשרת שליטה ובקרה, מותאמת בעיצובה, ביישומיה ובתמיכתה בעברית לצרכים החינוכיים הנקבעים על ידי המורים. בכל מצב, אין להשתמש ברשת חברתית לכל צורך בניגוד לתנאי השימוש בה.

ג. זהות בית הספר וסגל עובדיו ברשת החברתית

ייצוג בית הספר ברשת ייעשה בזהות בית ספרית ולא כזהות של אדם פרטי, גם אם הוא נציג בית הספר. ייצוג איש סגל בית הספר ברשת ייעשה בזהות מקצועית- ארגונית המשויכת לבית הספר, בפרופיל המציג את שמו ואת שם בית הספר. המידע המפורסם הוא באחריות בית הספר, יש להתייחס אליו בהקפדה כמו אל כל מכתב רשמי או אינטראקציה אחרת אותה מקיים איש סגל בית הספר.

איסור על התחזות ואנונימיות: חל איסור מוחלט על איש סגל בית הספר, כמו גם על תלמידים, על התחזות לאחר ברשת החברתית בכל אינטראקציה ופרסום מידע או דעה הקשורים לבית הספר.

בנוסף, איש סגל בית ספר לא יסתיר את זהותו ולא יתחזה לאחר במסרים ומידע שהוא מעלה במדיה חברתית כלשהי, בעניינים הקשורים לבית הספר, כמו בבלוגים, בתגובות (טוקבקים) בקהילות מקוונות וכד'.

ד'. קשר ברשת החברתית של איש סגל עם תלמיד

קשר איש סגל עם תלמיד ברשת חברתית יעשה רק בהקשר חינוכי. חל איסור על קשר אישי מורה-תלמיד שאיננו בהקשר החינוכי. אין להיענות ל"הצעת חברות" ואין להציע "חברות" אלא אם זה נוגע ישירות לפעילות חינוכית באמצעות רשת חברתית. כל קשר עם "חבר" יעשה אך ורק בהקשר החינוכי בסגנון ותוכן עניינים והולמים קשר חינוכי מורה-תלמיד. פעילות חינוכית ברשת החברתית תעשה בדף ייעודי לנושא הפעילות, שיהיה חלק מדף בית הספר.

מרבית הקשר יעשה באמצעות עדכון קבוצתי/ כתתי כהודעה בדף הפעילות לקבוצה. תוכן ההודעות והסגנון שנקט בהם יהיה ענייני והולם. במידה ונדרש קשר אישי יש להבטיח שהמידע המועבר ברשת יגיע רק לנמען הרצוי. יש לעשות זאת רק באמצעות **כתיבת הודעה פרטית לנמען**, ולא לדף האישי שלו. לצד זה יש להקפיד בהגדרות הפרטיות למניעת זליגה של המידע המתקבל לאחרים, ולהנחיל זאת גם לתלמידים. תוכן וסגנון תגובות התלמידים למידע שבדף הפעילות, כמו גם תוכן וסגנון ההודעות האישיות יהיו עניינים והולמים פעילות חינוכית. כל הודעה שחורגת בסגנון ובתוכן מהקשר חינוכי בנושא הפעילות, יש לתעד ולשמור לשם ברור ותגובה חינוכית הולמת, ולהסיר אותה ללא דיחוי מדף הפעילות. יש להמציא מעת לעת לידי הנהלת בית הספר את תיעוד ההודעות החריגות בסגנון ו/או בתוכן, והתגובה החינוכית שנקטה. במקרים חריגים יש להתייעץ עם הנהלת בית הספר על תגובה חינוכית, כמו בכל ארוע התנהגותי חריג, על פי תקנות המשרד.

ה'. זהות פרטית של איש סגל בית הספר ברשת החברתית

כל התנהלות פרטית-אישית שאינם בהקשר של בית הספר, תתנהל בזהות אישית המובחנת באופן מובהק מהפרופיל המקצועי-מוסדי כאיש חינוך. בהתנהלות בזהות פרטית ברשת חברתית יש לזכור את הדמות החינוכית שמייצג המורה לעיני כל ולהקפיד על התנהלות ראויה. לכן יש לנקוט זהירות בכל אינטראקציה ופרסום מידע, להפעיל שיקול דעת ביקורתי מתוך אחריות ומחויבות.

ו'. איסור על הבעת דעות ועמדות אישיות באמצעות פרסום בכל מדיה מקוונת ציבורית ופרטית

בהלימה לתקנון משה"ח, חל איסור על איש סגל בית הספר לבקר, להביע עמדות ודעות, במיוחד בנושאים השנויים במחלוקת, להזדהות בפרופיל האישי לגופים פוליטיים, לנסות להשפיע על התלמידים והוריהם ולהשתמש ברשת להסדרת עניינים עקרוניים, ערכיים ומקומיים בהקשר של יחסי עבודה, יחסים חברתיים ומקצועיים במערכת החינוך בכלל ובבית הספר בפרט.

ז'. כל פרסום מידע, בכל הקשר, נעשה מתוך שמירה על זכויות היוצרים, שמירת כבוד האדם, זכויות הילד/ה ותקנות משרד החינוך בעניין.

ח'. חל איסור על איש סגל בית הספר משימוש ברשת חברתית לשם קשר עם הורים

ניתן לעדכן הורים בהודעות בדף בית הספר/ הכתה, אך חל איסור על יצירת קשר אישי באמצעות הרשת החברתית.

ט'. יש לקבל אישור הורים למפרע לשם ביצוע פעילות מורה-תלמידים ברשת חברתית

לצד האישור, יידע המורה את ההורים אודות פעילויות חינוכיות מתוכננות ברשת החברתית

י". איש סגל בית הספר מיידע את הנהלת בית הספר בפעילות חינוכית שהוא מבצע ברשת חברתית בהפעלת מורה-תלמידים.

י"א. איש סגל בית הספר דואג ליידוע, הסברה והנחיה של התלמידים בכל פעילות חינוכית ברשת חברתית

י"ב. טיפול בבעיות העולות כתוצאה מאינטראקציה ברשת החברתית

- (1) בכל בעיה העולה כתוצאה משימוש ברשת חברתית של מורה-תלמידים, כמו גם אלימות מקוונת מצד תלמידים, יש לנהוג על פי חוזר מנכל תש"ע/1 (א), 2009: קידום אקלים בטוח והתמודדות עם אירועי אלימות במוסדות החינוך.
בנוסף יש לבצע את הפעולות הבאות:
- (2) תיעוד פרטי האינטראקציה וכל העובדות הנוספות הקשורות לארוע, באמצעות שמירת תמונות מסך
- (3) במידה ומדובר בתלונה או כל חריגה מאינטגרציה תקינה בקשר מורה-תלמיד יש לנתק באופן מיידי את האינטראקציה, ואף מחיקת פרטיה במידת האפשר אחרי התיעוד.
- (4) יידוע הנהלת בית הספר בכל הפרטים, תוך מעורבות כל הגורמים הרלבנטיים ■

חלק ב': מתווה הנחיות מקיף לשימוש במדיה חברתית בבית ספר

תאור האתגר

המושג "מדיה חברתית" כולל סוגים רבים של אמצעים מקוונים המאפשרים לכל גולש לתקשר זה עם זה ללא מגבלות מרחק וזמן תוך שיתוף והפצת מידע, כגון: רשת חברתית (שהנפוצה ביותר כיום היא הפייסבוק), יומני רשת (בלוגים) אישיים, מיקרובלוג (טוויטר ודומיו), תגובות (טוקבקים) לכתבות ומידע מכל סוג ברשת, וסביבות לשיתוף ופרסום תכנים במאגרים אישיים-שיתופיים ייעודיים לתמונות, למסמכים, לסרטונים, למוסיקה, לרשימות מועדפים ועוד.

השימוש ההולך ונרחב במדיה חברתית, חושף את בית הספר, כמו את כל אדם ארגון ועסק, למציאות אתגרית ומורכבת, בה עיצוב חדש של דרכי התנהלות באמצעותה עשויים לתרום ליעילות הארגון, אך גם להביא לנזקים חמורים באופן ישיר ועקיף. במרבית המקרים אלה נובעים מחוסר מודעות לדרכי ההתנהלות במדיה זו ונעשים בשוגג ובתום לב.

המדיה החברתית מאפשרת לכל עובד בארגון, מהזוטר ועד למנהל, נוכחות במרחב המקוון, פרסום מידע ואינטראקציה. כך מתאפשר לכל איש חינוך להציג עצמו בדרך בה הוא מוצא לנכון, ולבחור את דרכי התנהלותו במדיה החברתית. התנהלות שכזו מאפשרת שקיפות ושיתופיות, העלאת רמת התקשורת הארגונית, שיתוף במידע וברעיונות, מצע פורה לחדשנות וליזמויות אישיות וקבוצתיות לשם העלאת הפריין והיעילות ואף הגברת המודעות להתנהגות אתית נאותה, בשל רמות החשיפה והתקשורת הגבוהות.

אך התנהלות שכזו מאפשרת עירוב היבטים אישיים, מקצועיים וחברתיים, בדרכים שלעיתים אינן הולמות את בית הספר ועלולות להזיק לו. אלה כוללים ייצוג תדמית אישית אינטרסנטית, התבטאויות מזיקות לתדמית האישית והמוסדית בהבעת דעות באופן פומבי וחסר בקרה באינטראקציות עם עמיתים לעבודה ועם תלמידים, התבטאויות פומביות הקשורות במישרין ובעקיפין בתפקוד הארגון, חשיפה של מידע פנימי, רגיש וחסוי, הפצת מידע סלקטיבי ומנותק מהקשר שעלול להיתפס באופנים שליליים, כמו גם חשיפה של ידע סמוי בתום לב. אלה עלולים לגרום להבטים שליליים על תדמיתו ואופן תפקודו של בית הספר, ואף ניתן לעשות בהם שימוש לרעה כנגד בית הספר והעובדים בו. התבטאויות שכאלה עשויים להיעשות בשוגג ובתום לב, אך גם במזיד, כשהתוצאה היא פגיעה בתדמית הארגון ובאנשים מתוכו.

בית הספר הוא ארגון העוסק באנשים, שרובם הם בני נוער וילדים, וקיים גם חשש לחשיפה ולדליפה של מידע אישי אודותם, במיוחד מידע רגיש הנוגע להתפתחותם, מצבם הבריאותי, בעיותיהם, ומידע אודות משפחותיהם. אך מעל לכל אלה, בית הספר הינו מוסד חינוכי האמור להוות דוגמה ומופת להתנהלות ראויה, בה מעורבים גם הורים, קהילה וגורמי התערבות נוספים, אליהם יש לתת את הדעת. לשם כך להיזהר מאד מהתבטאויות שמקורן באינטרסים פוליטיים, חברתיים, עסקיים ואחרים.

לשימוש במדיה החברתית ללא מודעות לכך, ולמלכודות אליהן עלול ליפול איש החינוך או ההנהלה במהלך הפעילות במדיה החברתית, עלולות להיות השלכות אישיות, ארגוניות וחברתיות. עצם קיומה הפעיל של המדיה החברתית, והעובדה שאינה מוכרת דייה, על כל היבטיה והשלכותיה, מחייב את בית הספר לא להתעלם מהנושא, אלא להתייחס ישירות ובאופן פעיל לאתגר ההתמודדות עימה בדרך מודעת, מכוונת,

מעצבת ומונעת. יש לעשות זאת באמצעות הכרת התופעה, הגדרה והטמעה של מדיניות ברורה ומתעדכנת באשר להתנהלות אנשי החינוך במדיה החברתית בהיבט אישי, מקצועי וארגוני בית ספרי.

נחיצות השימוש במדיה חברתית בבית הספר

לכאורה ניתן לתהות, מדוע יש צורך לבית הספר להשתמש במדיה חברתית. התשובה לכך פשוטה: בית הספר הוא בבואה של מציאות החיים, ועליו לתווכה לתלמידים בדרך ראויה ומושכלת. החלופה לא לקחת חלק במדיה חברתית איננה מעשית והתעלמות או איסור שימוש בה לא מומלצת, שכן חלק מאנשי הצוות, התלמידים וההורים נוכחים בה כשגרת חיים, אפילו אינטנסיבית. כמו כן נמצא כיום שרלוונטיות וחיוניות כל ארגון קשורה, בין השאר, לנוכחות במדיה חברתית וניצול יתרונותיה לשם כך, כמו גם לשם עדכון התרבות הארגונית: חשיפת הארגון, התקשורת ופרסום המידע, עשויים להביא ליתרונות ניכרים בדימוי ובמיתוג (**Brand**) בית-ספר, כפי שנתפס בעיני ציבור הלקוחות (הורים ותלמידים) וכפי שנתפס בעיני הציבור בכלל. התמודדות תקנונית, או אף חוקית, באמצעות איסור השימוש במדיה חברתית, לא רק שאינה יעילה, לא רלוונטית ולא ניתנת לאכיפה, אלא היא מתעלמת מהתפתחויות מהותיות שחלות כיום (שלהי 2010): תחזיות לשנים הקרובות של חברת גרטנר (Gartner), חוזות שימוש מואץ בטכנולוגיה ארגונית אסטרטגית שכבר הגיעה לבגרות והפכה למתאימה עבור מגוון רחב של יישומים או כטכנולוגיה חדשה, המציעה יתרונות עסקיים באמצעות יישום שלה. מדובר על שימוש בטכנולוגיות של מחשוב ענן, וידאו, עבודה על גבי רשתות חברתיות, יישומים ניידים ומחשבי לוח כטכנולוגיות ומגמות אסטרטגיות עבור מרבית הארגונים ב-2011 ואילך.

לשם התמודדות עם האתגרים שמעמידה הנוכחות של המדיה החברתית, גם בהקשר הבית-ספרי, על בתי הספר להכיר ולהבין את מהותה ואת אופני השימוש בה, לטוב ולרע, ולהתוות מדיניות בהירה ככל האפשר של אופני השימוש בה בידי סגל ההוראה והניהול, ובאופן מסוים גם התלמידים. על הנהלים להתמקד בכל הקשור לאינטראקציה ולמידע שניתן לשייכו ישירות או בעקיפין לבית הספר, לסגל בית הספר, לתלמידים, להורים, לקהילה, לקהל הרחב או למוסדות המעורבים בהתנהלות בית הספר.

גישות להתווית נהלי השימוש במדיה החברתית

התוויית המדיניות הבית ספרית לשימוש במדיה החברתית יכולה לעשות בשתי גישות:

(1) הגישה המכוונת- שעיקרה הגדרה "מלמעלה" של נהלי שימוש, תוך הכוונה, פיקוח, בקרה, והגדרת תהליכי אכיפה. קובעי המדיניות בגישה זו נהלים אלה נקבעים על ידי ההנהלה וחלק קטן מסגל בית הספר, בהסתמך על נהלים וקודי התנהלות קיימים.

(2) הגישה המעצבת- עיקרה בנייה משותפת, תוך כדי התנסות ולמידה, של נהלי שימוש, הנותנים מקום ליישום שיפוט עצמאי, ערכי וביקורת, מתוך אוטונומיה, אחריות וקבלת החלטות אישית במקרי דילמה וספק. למעשה כל סגל בית ספר, ואפשרי אף תלמידים, שותפים לתווית המדיניות בגישה זו. זו גישה מעצבת, מחנכת, בונה אמון ומעצימה.

אופייה החדשני והמתעדכן תדיר של המדיה החברתית דורש שילוב בין הגישה המכוונת, תוך כדי עדכון, למידה והטמעה לאור הגישה המעצבת. בראשית הדרך, מומלץ לאפיין קוד בהתנהלות בגישה מכוונת, ולעדכן בהמשך כהיענות לצרכים המקומיים ולמציאות הדיגיטאלית שאינה שוקטת על שמריה, באמצעות הגישה המעצבת, שהיא גישה הולמת לאורח חיים ותרבות ארגונית עדכנית של בית הספר.

בחירת המדיה החברתית ההולמת להתנהלות בית ספרית

המשוכה העיקרית עימה מתמודדים כיום בתי הספר (שלהי 2010) היא בחירת המדיה החברתית המקוונת בה יציגו את נוכחותם ובה תתקיים האינטראקציה החברתית לצרכי חינוך וארגון. לשם כך בתי ספר רבים בוחרים כיום (שלהי 2010) את הפייסבוק, הרשת החברתית ההמונית הפופולרית ביותר בישראל כיום, כמו גם בעולם.

שימוש במדיה חברתית ציבורית, כמו הפייסבוק, לצרכי מיתוג (Brand) בית הספר לשם יצירת תדמית חיובית וליחסי ציבור מועילים, היא ראויה ונכונה. החשיפה הציבורית, הימצאות חלק גדל והולך מהקהילה, כולל מקבלי החלטות, הורים, ומועמדים פוטנציאליים לבית הספר, הופך את הרשת הציבורית למדיה יעילה מאד למטרה זו. אך לא מומלץ להשתמש במדיה חברתית ציבורית כמו הפייסבוק בכל הקשור לצרכי התנהלות ארגונית, התנהלות חברתית ולשם הוראה-למידה עדכניים ברשת שיתופית. עם זאת, ניתן להשתמש במדיה חברתית ציבורית כמו הפייסבוק, גם לצרכים חינוכיים וארגוניים אך באופן ממוקד ומוגבל לפעילות והיבטים מסוימים בלבד (ראו התייחסות בנוהל המצ"ב). לשם פעילות חינוכית כמו גם ארגונית מלאה, יש להשתמש במדיה חינוכית חברתית המיועדת לשם כך.

לצד מדיה חברתית ציבורית, ומדיות חברתיות לשימוש מקצועי ייעודי של מורים, קיימות מדיות חברתיות חינוכיות. בין אלה נכללות:

- (1) רשתות פרטיות, המכריזות שקהל היעד שלהם הוא תלמידים, אך מושתתות על אינטרס כלכלי בולט, המעודד משתתפים רבים ופרסומות גלויות וסמויות. ככלל, יש לאסור על שימוש בהן, כולל העברת מידע רלוונטי להורים ברוח זו (ראו נוהל בהמשך, סעי' א' כאן).
- (2) רשתות פרטיות ייעודיות לחינוך, שהוקמו לשם שירות חברתי ברשת למורים ותלמידים. לא נמצא בהן פרסומות מסחריות, וחלקן הגדול מעניק את השירות הבסיסי בחינם. אילו רשתות המאפשרות פעילות סגורה ולא פתוחה לכלל הציבור, ומותאמות בגישה ובטרמינולוגיה לשרת התנהלות פדגוגית של הוראה-למידה.
- (3) רשתות שעומדות כיום לרשות החינוך, המקובלות ככאלה, ומצויות בפועל במערכות החינוך בהיקפים גדולים יחסית, כמו Google Apps או Live@edu (מיקרוסופט). עם זאת נמצא שמרכיביהן ויישומיהן כרשת חברתית עדיין מוגבלים (שלהי 2010), ואינם דומים לאפשרויות החברתיות שמציעה מדיה חברתית ציבורית כמו הפייסבוק, ומכאן שאינם בשימוש המוני – תנאי הכרחי למתן מענה לצרכי מיתוג, שיווק ופרסום בית הספר.
- (4) בהמשך יש לצפות לכלים נוספים כרשת חינוכית כמדיה חברתית בעתיד הקרוב, כמענה לצורך הפדגוגי של שימוש מדיה חברתית לצרכי הוראה-למידה עדכניים. ההמלצה במקרה זה היא לא

למהר לאמץ אותן. יש לחכות לבשלות הכלי ויציבותו, כמו גם לעברית מלאה כשפת ההתנהלות והתקשורת. ראה בנוהל המצ"ב סע' א העוסק בעניין זה.

מתווה למדיניות בית הספר לשימוש במדיה חברתית

הנהל כולל 4 חלקים:

- א. התאמת המדיה, כללי ההתנהלות בה ותנאי השימוש לקהל היעד
- ב. זהות בית הספר וסגל עובדיו במדיה החברתית
- ג. פרסום המידע בדף בית הספר הייעודי, בהודעות אישיות בינאישיות
- ד. כללי אינטראקציה חינוכית הולמת במדיה חברתית מורה-לומדים

א'. התאמת המדיה, כללי ההתנהלות בה ותנאי השימוש לקהל היעד

בחירת המדיה החברתית נעשית בהלימה למטרות החינוכיות ולקהל היעד

בחירת המדיה החברתית לצרכי חינוך, הוראה ולמידה מראש בהתאם לכללים שלהלן.

(1) יש לבחון את הגוף העומד אחרי השירות המוצע. יציבות, מחויבות לטווח ארוך, אי-תלות בספק השירות עד כמה שניתן (כולל מענה לתסריט של היעלמות ספק השירות מהרשת), זמן פעילות והיקף ברשת, המלצות משתמשים וכד'. כל אלה כדי להגיע להחלטה ראשונית להמשך הבדיקה.

(2) לשם מיתוג בית הספר להעצמת תדמיתו הציבורית והצגתו בציבור, ניתן להשתמש במדיה חברתית ציבורית, אך להימנע מלערב בה פעילויות חינוכיות מורה-כתה-נושא לימודי, שכן מדיה ציבורית אינה מיועדת לכך, והנזקים הצפויים עלולים להיות גבוהים מהתועלת החינוכית.

(3) להתנהלות חינוכית-פדגוגית עם תלמידים מומלץ לבחור מדיה חברתית חינוכית ייעודית. עדיפות לרשת חינוכית המאפשרת יצירת פעילות סגורה לצפייה ולעריכה למי שאינו שייך לפעילות, נטולת פרסומות מסחריות, המתאימה בעיצובה, בתמיכתה בעברית וביישומיה לגיל התלמידים המשתמשים בה.

הערה: הפייסבוק למשל, מאפשר התנהלות קבוצתית סגורה, אך מאחר ואין עדיין שליטה ובקרה ניאותה על המידע האישי והקבוצתי בו, יש להימנע משימוש בשירותים אלה, אלא למטרות חינוכיות מוגבלות מאד, אם אין חלופה הולמת אחרת.

(4) בבחירת המדיה החברתית יש לבדוק מי עומד אחרי המיזם ("אודות"), לעיין האם תנאי השימוש מתאימים לשימוש חינוכי גרידא (למשל, היעדר פרסומות מסחריות), הכוללים התחייבות לשמירה על פרטיות ואילו פרטים נדרשים, ואינם מתירים שימוש בפרטי המשתמשים לצרכים מסחריים, כמו העברתם לגוף שלישי.

(5) יש להקפיד על תנאי השימוש שמציבה הרשת בהלימה לגיל המשתמשים. כך למשל, מאחר ורשת הפייסבוק מגבילה את השימוש לגילאי 13 ומעלה (ראו "תנאים" - "terms" בדף

פייסבוק, סע' 4, תת סעיף 5), אין בשום פנים ובשום הקשר לערב תלמידי בית ספר יסודי (שהם תחת גיל 13) בכל פעילות ברשת הפייסבוק. יש גם לזכור שאין בסמכות בית הספר לאסור ולאכוף תנאי זה על תלמידים שלא דיווחו בעת הרשמתם על גילם האמיתי, ופועלים מחוץ לגבולות זמניי השהייה בבית הספר ברשת. עם זאת, יש להעביר מידע זה להורים במסגרת העצמת הסמכות ההורית להתמודדות בפגעי הרשת בקרב התלמידים, כולל סוגית הגיל.

ב'. זהות בית הספר וסגל עובדיו במדיה החברתית

ב'.1. בית הספר יופיע כזהות ייחודית במדיה החברתית

שימוש בית הספר במדיה חברתית יעשה בזהות ייחודית הבית ספרית, ולא של אדם או שם פרטי, גם אם הוא נציג בית הספר. קל וחומר אם מדובר במטרה לשם מיתוג ביתה ספר והעלאת תדמיות בציבור. לצורך כך יקים בית הספר פרופיל/ דף ייעודי בשם הכולל את שם בית הספר והיישוב (מאחר ויש הרבה שמות זהים של בתי ספר בישובים שונים), והעובדים בו יזוהו כעובדי המוסד ונציגיו בציבור, ולא כאנשים פרטיים.

ב'.2. הנחיות ליישום זהות ייחודית בפייסבוק ודומיו

בפייסבוק (כמו גם במדיות חברתיות אחרות באופנים/ טרמינולוגיה שונים) מומלץ לעשות זאת באמצעות "דף קהילתי" (בטרמינולוגיה של הפייסבוק). פחות מומלץ לבחור בדף "רשמי" לצורך מיתוג/ פרסום וכד' וודאי לא לא כדף "פרופיל" - כמשתמש רגיל. לשם כך:

- (1) להקפיד על שם הישות של הדף הקהילתי: שם בית הספר ושם היישוב.
- (2) מרבה בעלים מרבה דאגה וסיכוי לבעיות: מומלץ שהרשאות לניהול ופרסום המידע הבית ספרי ינתנו ל-2-3 מפעילים בלבד מהנהלת בית הספר.
- (3) אין לדף "קהילתי" בפייסבוק "חברים", אלא "אוהדים" בלבד (שהצטרפו ו/או צורפו לקבוצה). סידור זה מונע "רעש" כמו מידע לא רלוונטי מהמתחדש אצל כל אחד מהתלמידים/ אחרים, ויאפשר התמקדות רק במידע הרלוונטי לבית הספר ולסדר היום שנקבע מראש על ידי מפעילי הדף.
- (4) כל סגל בית הספר יהיה "אוהד" / חלק מקהילת בית הספר בדף בית הספר. לשם כך כל אחד פותח לעצמו פרופיל אישי בזהות איש סגל בית הספר (ראה כאן ב'.3) ומצטרף לדף בית הספר.
- (5) בשימוש בפייסבוק, שאינו מתיר השתתפות צעירים מתחת לגיל 13 - במידה ובית הספר הוא בית ספר יסודי, אין בשום פנים לשתף תלמידים ולא להרשות להיות "אוהדים" / שותפים לקהילה.
- (6) לצורך פעילות/ פרויקט ייעודי (טיול, מוזיאון, נושא לימודי כלשהו) לאוכלוסיה ייעודית בבית הספר, מומלץ לא להביאו כחלק מדף בית הספר, אלא כפעילות ממוקדת בדף ייעודי אחר, עם הפניה בולטת לדף זה מדף בית הספר, ועניינית הוא חלק ממנו. לשם כך ניתן לפתוח

דף "אירוע" ייעודי, ולחילופין לפתוח דף "רשמי" (דף פרסום עסק/ מוצר וכד') ולפרסמו בדף בית-הספר הקהילתי.
בכל מקרה, אין להשתמש ב"פרופיל" – דף משתמש רגיל, לצרכים חינוכיים אלה.

ב'3. הזדהות אישית- מקצועית כחלק מסגל בית הספר

מאחר ודף בית הספר אינו מאפשר אינטראקציה אישית, למשל מורה-תלמיד, לצורך אינטראקציה ושיתוף מידע בכל היבט והקשר בית ספרי, ינהל איש סגל בית הספר פרופיל ייחודי כעובד בית הספר. הוא יזוהה במדיה החברתית כעובד בית הספר, לכל עניין הקשור לבית הספר באופן ישיר או עקיף. לשם כך גם יופיע כשותף/ אוהד בדף הקהילתי של בית הספר. לעומת זאת, כל התנהלות פרטית-אישית, עם קהלי יעד שאינם מבית הספר, אלא מחייו האישיים של איש הסגל, הוא יתנהל בזהות אישית חופשית ומובחנת באופן מובהק מהפרופיל המקצועי-מוסדי (ראה נוהל ב.6 בהמשך כאן).

ב'4. איסור על התחזות ואנונימיות

בכל פרסום מידע או דעה הקשורים לבית הספר איש סגל בית הספר יזדהה בזהותו המקצועית והארגונית. לא יסתיר את זהותו במסרים ומידע שהוא מעלה למדיה חברתית ובמרחב המקוון בכלל, לא יתחזה לאחר, גם לא לשם השגת מטרות לטובת בית הספר, כמו קידום תדמית בית הספר או הדיפת ביקורת, בכל מרחב מקוון כמו בבלוגים, בתגובות (טוקבקים) או בכל אופן אחר של תגובות בעילום שם או בזהות בדויה. השלילה בהתנהלות בזהות בדויה, גם למטרות חשובות, גוברת על החיוב, ויש לאסור אופן כזה של שימוש ברשת להגיע לציבור.

ב'5. התקשרות מורים עם עמיתים למקצוע, הורים ותלמידים תעשה בהודעה פרטית בלבד,

ורק בזהות איש סגל בית הספר

התקשרות בין אנשי סגל בית הספר עם תלמידים והורים, תעשה מדף פרופיל אישי של עובדי בית הספר בו הם מזוהים ככאלה. לשם כך, יש להבטיח שאינטראקציה זו תפורסם רק אצל הנמען הרצוי, ולא תזלוג הלאה ל"חברים של חברים". לשם כך יש להקפיד שהקשר יעשה בהודעה פרטית ולא על "קיר" של התלמיד/ ההורה. בנוסף, איש הסגל יעדכן את הגדרת הפרטיות בדף שלו, לבטל אפשרות פרסום אצל "חברים של חברים", כך שאם קיבל הודעה ממישהו לא כהודעה פרטית היא לא תזלוג הלאה.

ב'6. איש סגל בית ספרי שבוחר ליצור זהות פרטית בנוסף לזהותו המקצועית, לא ישתמש

בה בשום הקשר, לצרכי עבודתו ומעמדו המקצועי

נוהל זה מחדד את הגבולות, המגבלות והאחריות המוסדית המוטלות על איש סגל בית הספר, גם אם בחר לפעול תחת זהות פרטית-אישית ברשת, ללא קשר לארגון בו הוא עובד ולמעמדו המקצועי. ככלל, פרסום מידע בזהות פרטית של איש ציבור היא פתח לבעייתיות, פוטנציאל פגיעה בתדמית האישית, המקצועית ועוד. חוקית, ו/או תקנונית לא ניתן למנוע מאיש סגל בית ספרי ליצור פרופיל אישי שלא קשור לעבודתו בבית הספר, ולהתנהל כאדם פרטי במדיה החברתית בפרט,

ובכל שירות מקוון בכלל (תגוביות, בלוגים אישיים, קהילות מקוונות שונות וכד'). יש לשים לב שתנאי השירות בפייסבוק, אוסרים ממילא על קיום של יותר מזהות אחת (ראו "תנאים" - "terms" בדף פייסבוק, סעיף 4, תת סעיף 2).

עם זאת יש לידע את אנשי סגל בית הספר שחשיפה אישית במדיה חברתית או במרחב מקוון אחר, גם בכאלה שאינם קשורים להווייה הבית ספרית בכל צורה, צופנת בתוכה מלכודות שלעיתים לא ניתן להימנע מהן, שכן לא ניתן לחזות את כל ההשלכות מראש. לכן הימנעות או צמצום הפעילות במרחבים מקוונים, ונקיטת איפוק וזהירות מרובה בכל פרסום במדיה חברתית ומרחב מקוון בכלל, זהו המחיר שעל איש סגל בית הספר לשלם כחלק מהתנהלותו המקצועית והתדמית החינוכית שלו בעיני התלמידים, ההורים וסגל בית הספר.

ב.7. אין לעלות מידע פרטי למדיה חברתית בזמן העבודה בין כתלי בית ספר, ו/או בפעילות בית ספרית מחוצה לו.

בנוסף לאיסור שחל על איש סגל בית ספר לעסוק בעניינים אישיים בזמן העבודה, יש לזכור שיש תיעוד מדויק של היום והשעה, על כל מידע שמפורסם במדיה חברתית בצמוד למידע המפורסם.

ג'. פרסום המידע ואחריות עליו

ג.1. אחריות על פרסום המידע הקשור לבית הספר היא על המפרסם כמו גם של בית הספר

המרחב המקוון שנפתח במדיה חברתית הוא חלק מבית הספר והאחריות על הנעשה בו היא אחריות בית ספרית. כך גם איש סגל בית ספרי המייצג ציבורית ומשפטית, בנוסף לאחריות האישית, גם את בית הספר כמוסד, מתוך המחויבות לתפקידו ואחריות לכל אינטראקציה והעברת מידע במסגרת תפקידו, כולל ההשלכות הציבוריות והאישיות העשויות לנבוע ממנו.

כמו בכל מכתב רשמי או אינטראקציה אחרת אותה מקיים איש סגל בית הספר כך, כמו בכל הליך חינוכי, שליחת מכתב רשמי או כל אינטראקציה אחרת, זהותו המקצועית, הסגנון, האמינות, דיוק בפרטים ובמידע ושמירה על כל היבט הקשור לבית הספר ולתלמידים, הם חלק בלתי נפרד מחיוביותו ומההשתמעויות שלהן בציבור. מצד שני, האחריות על המידע היא גם של בית הספר, גם אם פורסם על ידי איש סגל.

קלות הפרסום, גם במרחבים בלתי רשמיים לכאורה, הם כר נרחב לטעויות שהשלכותיהן עלולות להיות קשות. עובד בית ספר אחראי בעיני הציבור על המידע שהוא מפרסם, גם אם בהיסח דעת ובשוגג. במרבית המקרים לא ניתן לנבא מראש השלכות אישיות, חברתיות וארגוניות של כל מידע מפורסם, לכן יש לנקוט זהירות רבה בכל אינטראקציה ומידע במדיה החברתית, להפעיל שיקול דעת ביקורתי מתוך אחריות ומחויבות בטרם מפרסמים מידע או דעה אישית במדיה החברתית.

ג.2. איש סגל בית הספר מודע להשלכות מעצם פרסום מידע על ידו

איש סגל בית הספר יגלה שיקול דעת רחב ומעמיק על השתמעות המידע שהוא עומד לפרסם והאינטראקציות שהוא מקיים. גם חשיפת פרטי מידע (טכסטואלי, חזותי וקולי), כשכל אחד מהם נטולי משמעות לכאורה, עשוי לחשוף מערכת יחסים, דעות אישיות ומקצועיות שעלולים להעמיד את בית הספר ואנשים מתוכו באור שלילי, להצביע על הבטים בעיתיים שעלולים להסב נזק לאחרים בבית הספר, לשם בית הספר ולעיתים אף למפרסם המידע.

ג.3. בקרה אישית על הבעת דעות ועמדות אישיות באמצעות פרסום בכל מדיה מקוונת ציבורית ופרטית

בכלל התנהלות רצויה של כל איש ציבור, או איש חינוך המעורב באופן פעיל בחברה, שהייעוד המקצועי שלו דורש ניטרליות וללא משוא פנים, חל עליו איסור לבקר ולהביע עמדות ודעות, במיוחד בנושאים השנויים במחלוקת. במדיה החברתית המקוונת יש צורך לחדד זאת, בשל החשיפה המיידית, התפוצה הציבורית הגדולה והמגבלות לתקן ולמחוק את המידע שכבר הופץ. נוהל זה לא מתייחס רק לפרסום בדף בית הספר במדיה החברתית (שזה ברור למדי), אלא בכל אמצעי פרסום מקוון ובכל שירות גם פרטי ואישי, או המיועד לציבורים אחרים מבית הספר.

(1) איש סגל בית הספר לא ישתמש במדיה מקוונת כאמצעי לשם להסדרת עניינים עקרוניים, פוליטיים, ערכיים ומקומיים בדרך התנהלות, יחסי עבודה, יחסים חברתיים ומקצועיים בבית הספר. ככלל, הנזק הנגרם מטקטיקה זו באמצעות פרסום במדיה, גדול מהתועלת.

(2) איש סגל בית ספר ימנע מהבעת דעות, עמדות והשקפות המצויות במחלוקת ציבורית, העלולות לפגוע במגזר/ים וציבורים מקרב החברה וכאלה העלולות לפגוע במעמדו כאישיות חינוכית מכילה, מכבדת ומקבלת שונות של דעות.

(3) איש סגל ימנע מחשיפה של היבטים אישיים פרטיים ברשת, הנוגדים ו/או פוגמים בתפיסת זהותו המקצועית-ציבורית. כל זאת, גם במדיה, שירותים, אתרים ובמסגרות שהוא סבור או אף בטוח, שהמידע מוגן מפני צפייה על ידי ציבור התלמידים, עמיתים או הוריהם. בעקרון, ניתן להגן על פרטים כאלה במדיה חברתית על ידי הגדרת פרטיות, שרק "חברים" בעלי הרשאות שאושרו מראש יוכלו לצפות בהם. אך אין לסמוך על הגנה זו, וודאי לא על "חברים" שעלולים לפרסם זאת לאחרים. לכן יש להימנע באופן גורף כנוהג קבוע משיתוף בדעות, רשמים, ביקורת ומידע חסוי או אחר שעלול להביך את בית הספר.

ג.4. כל פרסום מידע, בכל הקשר, נעשה מתוך הכרת החוק של זכויות היוצרים, חוק שמירת כבוד האדם ותקנות משרד החינוך בעניין.

כל פרסום מידע בדף בית הספר, הולם את חוק זכות היוצרים ושמירת כבוד האדם כמתחייב בחוק, בתקנות, חוזרי מנכ"ל וכד', וכמשתמע בסוגיות רבות שעניינן פרסום הוגן והולם של מידע ברשת.

ד. כללי אינטראקציה חינוכית הולמת במדיה חברתית בין מורה לתלמידים

ד.1. איש סגל בית הספר מנהל אינטראקציה חינוכית בפרופיל מקצועי בלבד ובנושאים הקשורים אך ורק ישירות לתפקידו

נוכחותו של המורה במדיה החברתית בהקשר הבית ספרי תעשה אך ורק בפרופיל מקצועי של המורה, ולא בזהות של איש פרטי. איש סגל בית הספר לא משתף תלמידים, עמיתים והורים במידע אלא בהיבטים הקשורים ישירות לתפקידו ובדרך ראויה. אין לשתף במידע אישי כמו תמונות, פעולות, הגיגים, דעות וכד' או כל מידע אחר שאינו רלבנטי לתפקידו או לתכלית האינטראקציה כמחנך/ איש מקצוע בבית הספר. במיוחד יש לשים לב שאינטראקציה, תוכנה, הסגנון והמידע לא ישרתו הזמנה להתנהלות אינטימית, ולא מניפולציה של מציאת חן, רכישת אמון, חיזוק מעמד וכד'.

ד'.2. איש סגל בית הספר נמנע משימוש במדיה חברתית לשם קשר עם הורים

ככלל, ידידות וחברות אישית של מחנך עם הורי תלמידיו הם בעייתיים ומומלץ להימנע מהם. לכן כל תקשורת עם ההורים והעברת המידע מיועדים לשרת מטרות מקצועיות וענייניות בלבד. יש להמנע מכל קשר אחר עם הורים "חברים" במדיה חברתית, גם אם זה נעשה בהודעות אישיות. קשר כזה הנו פתח לצרות, כמו עיוות משמעות התבטאות המורה אודות ילדם.

ד'.3. שלילת שימוש בדיווח אנונימי, כמנגנון לחשיפת כשלים והתנהגויות פוגעניות

מדיה חברתית מונעת, בעקרון, שימוש בדיווח אנונימי, שכן כל משתמש מזהה בו באמצעות פרופיל אישי, למרות שבעקרון, כמובן, ניתן להתחזות לאחר. עם זאת, ישנם בתי ספר שימצאו במנגנון של דיווח אנונימי, פתח לשיפור השירות לתלמידיהם בעיקר, ואמצעי לחשיפת ארועים ומצבים קשים, שבדרך כלל לא ניתן לדעת עליהם בגלל בושה, מניעת הלשנה וכד'. נוהל זה מתייחס לאפשרות שימוש באמצעי כזה, ושולל אותו, גם אם ניתן ליישמו כשירות מקוון באמצעים שונים, כמו למשל הודעה אישית, שאינה מאלצת להזדהות.

ככלל, יש להימנע ולאסור כל עידוד ואפשרות של דיווח אנונימי. זו התנהלות לא ראויה, לא חינוכית ולא ערכית, שפוגמת בעידוד ופיתוח אישיות התלמיד כאדם בוגר שלוקח אחריות על מעשיו כמו על דבריו.

ככלל, דיווח בא לתקן מצבים חברתיים אך לא בדיווח אנונימי שזו פעולה שאינה ראויה, בה ההשלכות השליליות גוברות על היתרון של חשיפה.

לכן יש לאסור באופן מוחלט דיווח אנונימי בבית הספר באמצעות מדיה חברתית מקוונת בפרט וכל אמצעי אחר בכלל.

מענה לצורך כזה ניתן ליישם באמצעות דיווח **שזהות המדווח ידועה רק למקבלו**: הכוונה לדיווח כאשר זהות המדווח ידועה רק למקבל הדיווח, ולא לאחר. כך מתאפשרת התקשורת חוזרת וברור עובדות ופרטים. דיווח בזהות מזהה מבטיח דיווח אמין יותר ולא מניפולטיבי.

לשם כך, יש להבטיח שזהות המדווח ידועה אך ורק לגוף/ אישיות אמינים מאד בעיני אוכלוסיית בית הספר (מורים, תלמידים ואף הורים), תוך התחייבות מוחלטת ואמינה של בית הספר שמציע שירות דיווח כזה, שזהות המדווח תישאר חסויה בכל מקרה.

ד'.4. איש סגל בית הספר מיידע את הנהלת בית הספר בפעילות חינוכית שהוא מבצע במדיה חברתית

בתקופה בה השימוש במידה חברתית לצרכי הוראה-למידה עדיין לא נפוץ, על המורה לדווח ולהתייעץ עם הנהלת בית הספר לפני תחילת פעילות לימודית/ חברתית במדיה חברתית. זאת לצורך גיבוש קונקרטי של דרכי הפעולה החינוכיות, וקביעת גבולות הקשר ומגבלותיו. בכל פעילות בית ספרית במדיה החברתית יש למנות איש סגל המנהל מעקב ובקרה על כל מידע ואינטראקציה על מנת לזהות כשלים או בעיות.

ד'5. בפעילות מורה- תלמידים במדיה חברתית, המורה דואג ליידוע ההורים

עקב הרגישות בשיח הציבורי של שימוש במדיה חברתית, מומלץ ליידע את ההורים על הקשר או הפעילות המתגבשת של מורה- תלמידים, לפני התחלת הפעילות יש להתמקד ביתרונות החינוכיים, בנסיון המורה בתחום, בדרכי הפעולה, ביישום בפועל, בדרכי בקרה וכד', תוך הצגת מעורבות הנהלת בית הספר.

ד'6. איש סגל בית הספר דואג ליידוע, הסברה והנחיה של התלמידים בכל פעילות חינוכית במדיה חברתית

שימוש תלמידים במדיה חברתית צריך להיבנות תוך הכרות עם מאפייניה, התנסות באופני ההתנהלות בה ושיח כיתתי אודות נהלי ההתנהגות. המורה ידון עם התלמידים במשמעות ובהשלכות של "חברות" ואינטראקציה מורה- תלמידים במדיה החברתית, וידגיש את הסגנון והנושאים ההולמים קשר שכזה.

ד'7. טיפול בבעיות העולות כתוצאה מאינטראקציה במדיה החברתית

אינטראקציה מקוונת עלולה להשתמע באופן שונה מאד מהכוונה: כתיבה חפזה, ללא שימוש במנגנוני סינון בקרה שמנטרלים אמוציות, אי הבנה או התבטאות לא ראויה וכו'. את הפרסום והשתלשלויותיו לא ניתן להשיב לאחור. לכן כשמזהים אינטראקציה רגישה או בעייתית, גם אם היא נראית שולית, או אם עולה מורת רוח של תלמיד או הורה, קל וחומר במקרה של תלונה, יש לבצע ללא כל דחוי:

- (5) תיעוד פרטי האינטראקציה וכל העובדות הנוספות הקשורות לה, באמצעות שמירת תמונות מסך, בכל התכתבות משמעותית עם התלמידים, הורים או אחר.
- (6) תיעוד הודעה עוד בטרם נשלחה, אם רואים בהתכתבות פוטנציאל לבעייתיות ולתגובה חריפה.
- (7) ניתוק מידי של האינטראקציה, ואף מחיקת פרטיה במידת האפשר.
- (8) יידוע הנהלת בית הספר בכל הפרטים, ומעורבות כל הגורמים הרלבנטיים, ללא הצנעה של חלק מהם, גם אם הם מביכים. ככל שכל העובדות תהינה ברורות מההתחלה, קל יהיה יותר להתמודד עם הארוע, להשתלט טוב יותר על ההשלכות בטרם בעירה ציבורית, ולמנוע הסתבכויות נוספות.
- (9) אם מדובר בפעילות לימודית, שמכל סיבה יש לאופן זה של למידה התנגדות של התלמיד או הוריו, יש לנסות להסביר ולשכנע את ההורים בנחיצות הקשר, רצוי פנים מול

פנים, שכן בירור כזה הוא יעיל הרבה יותר, ועשוי להציף את הסיבות הלא נראות של ההתנגדות, אלה שאינן קשורות לסיטואציה הנדונה.

ד.8. התמודדות עם התלהמות תלמידים ופגיעה מקוונת במדיה חברתית

במקרה של פגיעה מקוונת נגד תלמיד או קבוצת תלמידים מביתה ספר, כמו גם נגד מורה במדיה חברתית, יש לדאוג לתייעוד הפגיעה, להפסיק מיידית את האינטראקציה, להסיר מהרשת את פרטיה במידת האפשר, ולטפל באירוע כבכל אירוע חינוכי משמעותי, בהלימה להנחיות חוזרי מנכ"ל.

ככלל, יש ליזום מהלך שגור לאורך השנה של העלאה למודעות ומניעה באמצעות חינוך והצפת הבעייתיות של אמצעי פגיעה שכזה נגד תלמידים ומורים. מודעות נרכשת כסדר יום חינוכי שוטף, ותגובה נחושה והחלטית בהתאם לצורך.

לשם התמודדות כמו גם מניעה, ניתן להיעזר בחוזרי מנכ"ל, ומידע על פגיעה מקוונת - cyber

bullying למשל, [פגיעה מקוונת – Cyberbullying](#) (אתר "[מתקוונים לאתיקה](#)")

■ (<http://ianethics.com/>)